

Příčiny současné kůrovcové kalamity, ekologické katastrofy v lesích ČR

I.

Jednou z prvotních příčin současné kůrovcové kalamity v lesích ČR (ekologické katastrofy) bylo vyhlášení a rozšiřování bezzásahových území v NP Šumava a tím související vytváření atmosféry, příroda si poradí sama.

V důvodové zprávě k Nařízení vlády č. 163 ze dne 20. března 1991, kterým byl vyhlášen Národní park Šumava bylo uvedeno:

Území Šumavy patří k nejzachovalejším částem krajiny nejen v České republice, ale i ve střední Evropě. Šumava je tvořena relativně zdravými lesními porosty a spolu s Bavorským lesem vytváří nejrozsáhlejší středoevropský komplex, na Šumavě se nacházejí pestřejší a stabilnější ekosystémy a přírodně významnější, než na straně bavorské.

V roce 1933 byla vyhlášena státní přírodní rezervace např. Trojmezna hora, následně Rokytecká slať, Jezerní slať a další. V roce 1950 došlo vyhláškou Ministerstva školství, věd a umění č. 85 ze dne 9. ledna 1950 k obnovení a rozšíření přírodní rezervace Trojmezna hora. **Těžba dřeva byla omezena pouze na zabránění nebezpečí možného rozšíření hmyzích škůdců, zejména kůrovců.**

V šedesátých letech došlo k vyhlášení Chráněné krajinné oblasti Šumava a na konci sedmdesátých let byla **ve stejných hranicích vyhlášena Chráněná oblast přirozené akumulace vod Šumava.**

Význam lesa pro přirozenou akumulaci vod byl dlouhodobě znám a prokázán. Narušení lesů Šumavy vichřicemi a kůrovcovou kalamitou v letech 1868 až 1878 bylo v rozsahu cca na 11.000 ha (Pfeffera rok 1947). Poškozením šumavských lesů **došlo ke snížení retenční schopnosti území a k rozkolísanosti odtoků (historické měření průtoků Vltavy v letech 1850 – 1920 publikované J. Šonkou).**

Poškození šumavských lesů v důsledku bezzásahovosti mělo vliv na retenční schopnost a odtokové poměry (poškození lesů na ploše přibližně 5.000 ha **ovlivnilo i škody z při povodních v roce 2002).**

V roce 2017 publikoval P. Martan (odborník na lesnictví) údaje, dle kterých se v NP Šumava nachází 26.515 ha **odumřelých lesních porostů, holin a ploch po kůrovcových těžbách. Škody na životním prostředí (funkcích lesa jako složce životního prostředí lze odhadnout na 180 až 200 miliard Kč (z toho škody na hydricko – vodohospodářské funkci lesa lze odhadnout na 35 miliard Kč).**

Lesy NP jsou lesy zvláštního určení, kde je veřejný zájem na zlepšení a ochraně životního prostředí. **Současné škody na životním prostředí v NP Šumava** (ve výši přibližně 180 až 200 miliard Kč) **jsou fakticky dotovány z veřejných prostředků**. Činnost NP Šumava byla od jeho vyhlášení dotována ze státního rozpočtu několika miliardami Kč, kdy NP zároveň realizoval zisk z prodeje vytěžené dřevní hmoty.

Případné povodně budou významně ovlivněny stavem poškozených lesů (snížení retenční schopnosti a rozkolísanosti otoků), viz letošní bleskové povodně.

II.

Neplnění zákonných povinností některými vlastníky lesa zejména po roce 2014 (nebo těmi, kteří vykonávají práva a povinnosti vlastníka lesa, Lesy ČR, Vojenské lesy), které jsou uvedené v § 32 platného zákona o lesích:

(1) Vlastník lesa je povinen provádět taková opatření, aby se předcházelo a zabránilo působení škodlivých činitelů na les, zejména

a) zjišťovat a evidovat výskyt a rozsah škodlivých činitelů a jimi působených poškození důležitých pro pozdější průkaznost provedených opatření; při zvýšeném výskytu neprodleně informovat místně příslušný orgán státní správy lesů a provést nezbytná opatření,

b) preventivně bránit vývoji, šíření a přemnožení škodlivých organismů.

(2) Při vzniku mimořádných okolností a nepředvídaných škod v lese (větrné a sněhové kalamity, přemnožení škůdců...) je vlastník lesa povinen činit bezodkladná opatření k jejich odstranění a pro zmírnění jejich následků. Orgán státní správy lesů může vlastníku lesa nařídít tato opatření

a) zastavení jiných těžeb než těžeb nahodilých a zpracování těžeb nahodilých ve stanoveném rozsahu a termínu,

b) provedení ochranného zásahu směřujícího k zastavení šíření nebo k hubení škodlivých organismů.

III.

Ve vztahu k bodu II. lze dovodit, že stát (státní správa lesů) ne vždy dostatečně podporoval jednotlivé vlastníky lesa ve smyslu ustanovení § 46 platného zákona o lesích:

§ 46 PODPORA HOSPODAŘENÍ V LESÍCH

(1) Stát podporuje hospodaření v lesích poskytováním služeb nebo finančních příspěvků vlastníkům lesů. Finanční příspěvky mohou být poskytnuty zejména na:

g) ochranu lesa,

h) opatření k zajištění mimoprodukčních funkcí lesa,

i) opatření k zajištění proti lesním hmyzím škůdcům a opatření při jiných mimořádných okolnostech a nepředvídatelných škodách ohrožujících stav lesů, přesahujících možnosti vlastníka lesa.

IV.

Neplnění zákonných povinností některými odbornými lesními hospodáři zejména po roce 2014, kdy nebyly plněny povinnosti plynoucí z ustanovení § 37 platného zákona o lesích:

(1) Hospodaření v lesích je vlastník lesa povinen zajišťovat v součinnosti s odborným lesním hospodářem. Odborný lesní hospodář zabezpečuje vlastníku lesa odbornou úroveň hospodaření v lese podle tohoto zákona a právních předpisů vydaných k jeho provedení.

(6) Pokud si vlastník lesa nevybere odborného lesního hospodáře sám, vykonává v lesích, pro které jsou zpracovány osnovy (§ 25 odst. 1), funkci odborného lesního hospodáře právnická osoba, která v určeném území vykonává právo hospodaření ve státních lesích, pokud orgán státní správy lesů nerozhodne o pověření jiné právnické nebo fyzické osoby.

(7) Náklady na činnost odborného lesního hospodáře hradí vlastník lesa; náklady na činnost odborného lesního hospodáře vykonávanou právnickou nebo fyzickou osobou podle odstavce 6 **hradí stát.**

V.

Neplnění zákonných povinností některými orgány státní správy lesů. Dle § 47 platného zákona o lesích, odst. 1) státní správu lesů vykonávají:

- a) obecní úřady obcí s rozšířenou působností,
- b) kraje,
- c) ministerstvo zemědělství.

Povinnosti uvedené v § 51 platného zákona o lesích:

(1) Součástí výkonu státní správy lesů je dozor nad dodržováním tohoto zákona a právních předpisů a rozhodnutí vydaných na jeho základě. Orgány státní správy lesů současně dozírají, zda vlastníci, popřípadě nájemci lesů hospodaří podle schválených plánů nebo převzatých osnov. Ukládají opatření k odstranění zjištěných nedostatků, popřípadě i opatření ke zlepšení stavu lesů a plnění jejich funkcí. V případě hrozící škody jsou oprávněny rozhodnout o omezení nebo zastavení výroby nebo jiné činnosti v lese až do doby odstranění nedostatků nebo jejich příčin.

VI.

Skutečnosti nasvědčují, že Ministerstvo životního prostředí nekoordinovalo povinnosti všech ministerstev a ostatních ústředních orgánů státní správy České republiky vyplývající ze zákona ČNR č. 173/1989 Sb., ve věcech životního prostředí.

Ministerstvo životního prostředí neplnilo zákonné povinnosti vrchního státního dozoru v souladu s § 50 platného zákona o lesích:

Ministerstvo životního prostředí, v rámci výkonu vrchního státního dozoru, dozírá jak na orgány státní správy, tak na právnické a fyzické osoby, zda dodržují ustanovení tohoto zákona, předpisů vydaných k jeho provedení a rozhodnutí vydaných na jeho základě. Je oprávněno ukládat opatření k odstranění zjištěných nedostatků.

VII.

Česká inspekce životního prostředí s působností v ochraně lesa nebyla prioritně směřována na šetření příčin vzniku kůrovcové kalamity v období po roce 2014.

Podle zákona č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí s působností v ochraně lesa je uvedeno v:

§ 2: Inspekce dozírá na dodržování ustanovení právních předpisů a rozhodnutí týkajících se funkcí lesů jako složky životního prostředí, právníckými a fyzickými osobami.

§ 3: (1) Inspekce zjišťuje nedostatky a škody na funkcích lesa jako složce životního prostředí, jejich příčiny a osoby zodpovědné za jejich vznik nebo trvání.

(2) Inspekce vyžaduje odstranění a nápravu zjištěných nedostatků, jejich příčin a škodlivých následků a ukládá opatření k jejich odstranění a nápravě.

(3) Inspekce provádí kontrolu uložených opatření. Zjistí-li, že opatření nejsou splněna, je oprávněna stanovit k jejich splnění náhradní lhůtu.

(4) **Inspekce je oprávněna v případě hrozící škody naříditi omezení, popřípadě zastavení výroby nebo jiné činnosti až do doby odstranění nedostatků a jejich příčin.**

§ 4: (1) Fyzická, právnická nebo podnikající fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že:

a) neoprávněně používají lesní půdu k jiným účelům než pro plnění funkcí lesů,

c) vytvoří podmínky pro působení škodlivých biotických a abiotických činitelů,

d) neplní opatření uložená orgány životního prostředí podle zvláštních zákonů¹⁾ a tohoto zákona,

e) neplní povinnosti stanovené zvláštním právním předpisem,^{1b)} a svým jednáním ohrozí nebo poškodí životní prostředí v lesích.

Závěr

Z výše uvedeného dle našeho názoru lze dovodit, že stát (odpovědní pracovníci) neplnil zákonné povinnosti na všech uvedených stupních státní správy lesů a státní správy životního prostředí.

Vlastníci lesa, kteří plnili povinnosti v ochraně lesa, byli poškozeni některými sousedními vlastníky lesa, kteří povinnosti uložené zákonem neplnili, a státní správa nečinila nezbytná opatření, aby tomu zabránila.

V § 1 platného zákona o lesích je uvedeno, že účelem tohoto zákona je stanovit předpoklady pro zachování lesa, péči o les a obnovu lesa jako

národního bohatství, tvořícího nenahraditelnou složku životního prostředí, pro plnění všech jeho funkcí a pro podporu trvale udržitelného hospodaření v něm.

Nedostatek dešťových srážek umocnil a umocňuje vznik a rozsah škod na životním prostředí v důsledku neplnění zákonných povinností v ochraně lesa. V současné době lze odhadnout škody na životním prostředí v částce několika miliard Kč.

Hnutí Život z. s.: